

Compact

Rhwng Gwasanaethau Gwirfoddol
Morgannwg

a

Chyngor Bro Morgannwg

2017-2021

Compact rhwng Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg a Chyngor Bro Morgannwg

Mae'r pedwerydd rhifyn hwn o'r compact yn adeiladu ar y gwaith partneriaeth sylweddol sy'n digwydd rhwng Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg a Chyngor Bro Morgannwg.

Mae'r compact yn cydnabod y cyfraniad enfawr a wneir i gymunedau lleol, a'r gymuned gyfan, drwy weithredu gwirfoddol. Mae'n nodi diffiniadau clir o gyfrifoldebau a disgwyliadau'r Cyngor a'r sector gwirfoddol wrth gydweithio.

Mae'r compact yn darparu fframwaith ar gyfer cydweithio parhaus, o fewn cyd-destun ehangach cynllunio cymunedol. Mae'n gytundeb sy'n seiliedig ar egwyddorion uniondeb, ymddiriedaeth a pharch at ei gilydd.

Mae'r compact diwygiedig hwn yn adeiladu ar yr egwyddorion craidd a sefydlwyd mewn fersiynau blaenorol ac yn ceisio datblygu cyfleoedd pellach ar draws ystod o feysydd i gefnogi cymunedau cryf ym Mro Morgannwg. Mae'r fersiwn hon o'r Compact wedi'i chynhyrchu i ddarparu fframwaith i'r Cyngor a Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg weithio ynddo. Mae'r fersiynau blaenorol wedi cynnwys Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro fel sefydliad partner. Bu datblygiadau sylweddol rhwng y sefydliad hwnnw a'r sector gwirfoddol (gyda threfniadau llywodraethu ategol), yn ogystal â sefydlu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn y cyfamser ac mae'r Compact hwn bellach yn canolbwyntio ar ddatblygu'r berthynas rhwng y Cyngor a'r sector gwirfoddol.

Llofnod.....
Ar ran Cyngor Bro Morgannwg

Llofnod .....
Ar ran Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg

1. Nodau ac Amcanion y Compact

Nod y Compact yw darparu fframwaith lleol lle gall y sector gwirfoddol a'r cyngor weithio gyda'i gilydd mewn ffyrdd sy'n fuddiol i'r ddwy ochr, gan alluogi pob un i gyfrannu'n llawn ac yn effeithiol at sicrhau llesiant cymunedau ym Mro Morgannwg.

Yn seiliedig ar bedair thema, mae gan y compact nifer o amcanion:

Cyfathrebu, Ymgynghori a Chyfranogi	<ul style="list-style-type: none"> • Annog datblygu a chynnal amrywiaeth o fecanweithiau ar gyfer cyfathrebu effeithiol a thryloyw ar faterion sydd o ddiddordeb cyffredin
Gweithio mewn Partneriaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Annog arferion da o ran cyfranogi, ymgynghori a gwneud penderfyniadau • Cynyddu rôl Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg wrth gynnal a datblygu'r rhyngwyneb rhwng y Cyngor a sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus a phreifat ym Mro Morgannwg • Annog datblygu mecanweithiau priodol ar gyfer adolygu gwasanaethau statudol a gwirfoddol ynghyd â chyfleoedd i gymryd rhan mewn rhaglenni adolygu yn unol â blaenoriaethau cenedlaethol a lleol
Cyllid ac Adnoddau	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu a chynnal mecanweithiau ar gyfer gwneud y defnydd gorau o'r cyllid a'r adnoddau sydd ar gael ar gyfer y sector gwirfoddol a'r Cyngor drwy weithio'n dryloyw ac yn greadigol gyda'i gilydd ac eraill
Gwirfoddoli	<ul style="list-style-type: none"> • Annog gweithredu gwirfoddol a mentrau gwirfoddoli sy'n dangos potensial i ychwanegu gwerth at y gwasanaethau presennol a diwallu anghenion nas diwallwyd

Mae'r amcanion hyn wedi'u hategu gan ymrwymadau a wnaed yn y compact hwn gan y Cyngor a'r sector gwirfoddol. Cyflwynir pob thema gan gamau gweithredu penodol sydd wedi'u cynnwys mewn cynllun gwaith a adolygir yn flynyddol ac a oruchwylir gan Gydbwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol.

Wrth gyflawni'r amcanion hyn mae'n golygu y bydd y partïon yn:

- Cael llais cyfartal am y trefniadau i'r partïon gydweithio;
- Cyfrannu ar gam ffurfiannol a chyn gynted â phosibl wrth lywio datblygiad y polisi;

- Cyfrannu at y gweithdrefnau ar gyfer gweinyddu a dosbarthu adnoddau i'r sector gwirfoddol;
- Cael cynigion wedi'u hasesu yn erbyn meini prawf cyffredin, teg a chyfartal;
- Cael cyfleoedd i arwain yn y meysydd hynny lle maent yn y sefyllfa orau i wneud hynny.

Mae'r cytundeb yn gweithio o'r rhagosodiad bod y partïon yn bartneriaid cyfartal o ran y materion hyn.

2. Gweledigaeth

Mae'r cytundeb hwn yn cydnabod mai gweithredu gwirfoddol ynghyd â gweithio mewn partneriaeth yw'r sail ar gyfer democratiaeth leol fywiog a chymunedau cryf lle mae pobl leol yn:

- Cefnogi ei gilydd yn weithredol;
- Rhannu yn y broses o wneud penderfyniadau sydd eu hangen i wella eu cymunedau;
- Gallu datblygu a defnyddio eu sgiliau yn llawn;
- Yn byw mewn amgylcheddau adeiledig diogel, cynaliadwy ac wedi'u cynllunio'n dda;
- Cymryd rhan ym mywyd artistig a diwylliannol unigryw Cymru;
- Cael mynediad at ystod eang o wasanaethau a chyfleusterau lleol sy'n gwella iechyd a lles.

Bydd y weledigaeth a rennir hon ond yn cael ei chyflawni os yw'r partïon a'r sector gwirfoddol ehangach:

- Deall, cydnabod a pharchu eu rolau nodedig;
- Gweithio gyda'n gilydd i alluogi egni ac amrywiaeth cymunedau lleol i ddod o hyd i fynegiant drwy bartneriaeth.

3. Gwerthoedd Cyffredin

Mae'r Cyngor a'r sector gwirfoddol ym Mro Morgannwg yn rhannu nifer o werthoedd cyffredin sy'n sail i bob agwedd ar y Compact hwn, sef:

- Cynnig cyfle cyfartal i bawb sy'n byw ym Mro Morgannwg, waeth beth fo'u hil, lliw, rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, oedran, statws priodasol, anabled, statws iechyd, dewis iaith, crefydd neu gyfrifoldebau teulu/domestig;
- Deall a derbyn annibyniaeth a chymhlethdod y sector gwirfoddol;
- Gwella democratiaeth leol drwy rymuso pobl i gyfrannu at ddatblygiad eu cymunedau;
- Galluogi pobl i gymryd rhan mewn gweithgareddau economaidd, cymdeithasol a diwylliannol ym Mro Morgannwg;

- Annog yn weithredol bartneriaethau rhwng y sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol i wella ansawdd bywyd cymunedau ac unigolion;
- Annog gweithredu gwirfoddol i feithrin arweinyddiaeth gymunedol a gwella democratiaeth leol.
- Cydnabod cyfraniad gwirfoddolwyr a gofalwyr di-dâl i iechyd a lles trigolion Bro Morgannwg.

4. Partneriaid y Compact a'r Cyd-destun

Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg [i Rachel ei adolygu]

Diffiniad mudiad gwirfoddol, a hyrwyddir gan Gyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru, ac a fabwysiadwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru yw y dylai fod yn "hunanlywodraethol, yn annibynnol ar y wladwriaeth neu'r busnes, nid yw'n dosbarthu unrhyw warged, ac mae'n elwa ar ddyngarwch (rhoddion, rhoddion mewn nwyddau neu amser). Mae meini prawf ychwanegol yn cynnwys dangos budd y cyhoedd a phresenoldeb mwyafrif y penodeion anstatudol neu gynrychiolwyr ar fwrdd ymddiriedolwyr a mwyafrif yr aelodau anstatudol".

Gall sefydliad gwirfoddol gyflogi staff cyflogedig neu beidio a gall dderbyn rhywfaint o'i gyllid neu'r cyfan ohono o ffynonellau statudol. Bydd yn cael ei ystyried yn fudiad gwirfoddol cyn belled â bod y meini prawf yn y diffiniad uchod yn berthnasol.

Mae'r sector gwirfoddol ym Mro Morgannwg yn bartner cymdeithasol allweddol, gan weithio ochr yn ochr â'r sectorau cyhoeddus a phreifat i greu democratiaeth fodern deg ac iach. Mae gweithredu gwirfoddol a gwirfoddoli yn rhan gynhenid o wead cymunedau lleol, gan ategu llawer o'r gweithgaredd a'r sefydliad sy'n clymu cymunedau ynghyd.

Mae mudiadau gwirfoddol a chymunedol yn ategu llywodraeth etholedig drwy ddarparu sianel hanfodol i grwpiau difreintiedig gael eu clywed. Maent yn creu cyfleoedd i bobl gydwethio i fynd i'r afael â phroblemau yn eu cymunedau a datblygu arweinyddiaeth gymunedol. Maent yn ymwneud â phob maes gwasanaeth cyhoeddus, fel eiriolwyr dros wella, peiriannau ar gyfer newid ac arloesi, ffynonellau cyngor annibynnol a darparwyr gwasanaethau prif ffrwd.

Dyma gryfderau nodedig y sector gwirfoddol a chymunedol ym Mro Morgannwg:

- ei annibyniaeth;
- ei agosrwydd at gymunedau a defnyddwyr gwasanaethau cyhoeddus;
- gallu i ymgyrchu i ddiwallu eu hanghenion;
- ei allu i arloesi dulliau newydd a darparu dewis ac amrywiaeth mewn gwasanaethau;
- y cyfleoedd y mae'n eu creu i bobl gymryd rhan mewn penderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywydau.

Mewn ymateb i alwadau cynyddol, ar lefelau cenedlaethol a lleol, mae mudiadau gwirfoddol yn newid ac yn esblygu. Er mwyn cefnogi a datblygu lles economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol y gymuned, mae angen i'r sector gwirfoddol ei hun gael mynediad at gymorth gwybodaeth a datblygu. Ym Mro Morgannwg, mae Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg wedi'i gyfansoddi i chwarae rhan allweddol wrth hwyluso cynrychiolaeth y sector gwirfoddol lleol ac wrth nodi ac ymateb i angen y sector am ddatblygu a chefnogi.

Mae Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg yn gweithredu fel y sefydliad ymbarél sy'n cefnogi, datblygu a hyrwyddo gweithredu gwirfoddol ym Mro Morgannwg.

Cyngor Bro Morgannwg

Mae gan y Cyngor rôl ganolog wrth lunio dyfodol ei ardal. Gweledigaeth gyffredinol y Cyngor ar gyfer ei ardal yw un o "gymunedau cryf gyda dyfodol disglair". Mae Cynllun Corfforaethol y Cyngor yn nodi cyfres o ganlyniadau ac amcanion llesiant sy'n cyfrannu at gyflawni'r nodau llesiant cenedlaethol a gyflwynwyd gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae'r Ddeddf yn ceisio sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn ymarfer datblygu cynaliadwy, sef y broses o wella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy gymryd camau sydd â'r nod o gyflawni'r nodau llesiant.

Er mwyn gwireddu gweledigaeth y Cyngor, mae ganddo'r canlyniadau llesiant canlynol ar waith:

- Bro Gynhwysol a Diogel - Mae gan ddinasyddion Bro Morgannwg ansawdd bywyd da ac maent yn teimlo'n rhan o'r gymuned leol;
- Bro sy'n Gyfrifol yn Amgylcheddol ac sy'n Ffynnu – Mae gan Fro Morgannwg economi cryf a chynaliadwy ac mae'r amgylchedd lleol yn cael ei diogelu i genedlaethau heddiw a'r dyfodol.
- Bro Uchelgeisiol a Bywiog ei Diwylliant - Mae holl ddinasyddion Bro Morgannwg yn cael cyfleoedd i gyrraedd eu llawn botensial.
- Bro Actif ac Iach – Mae trigolion Bro Morgannwg yn byw bywydau iach a chaiff pobl sy'n agored i niwed eu hamddiffyn a'u cefnogi.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn rhoi egwyddor datblygu cynaliadwy ar waith sy'n golygu bod yn rhaid i gorff weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu bodloni heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i fodloni eu hanghenion eu hunain. Mae'r Cyngor yn ystyried pum peth er mwyn dangos ei fod wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Bydd dilyn y ffyrdd hyn o weithio yn ein helpu i gydweithio'n well, osgoi ailadrodd camgymeriadau'r gorffennol a mynd i'r afael â rhai o'r heriau hirdymor yr ydym yn eu hwynebu. Y pum ffordd o weithio yw:

- **Hirdymor:** Pwysigrwydd cydbwysu anghenion byrdymor â'r angen i ddiogelu'r gallu i fodloni anghenion hirdymor hefyd;
- **Atal:** Sut gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i fodloni eu hamcanion;

- **Integreiddio:** Ystyried sut y gall amcanion lles cyrff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau lles, ar eu hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill;
- **Cydweithio:** Gweithredu ar y cyd ag unrhyw berson arall (neu wahanol rannau o'r corff ei hun) a allai helpu'r corff i gyflawni ei amcanion lles;
- **Cynnwys Pobl:** Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal y mae'r corff yn ei gwasanaethu.

Mae'r Cynllun Corfforaethol yn ceisio sicrhau bod y Cyngor yn cyfrannu gymaint y gallai at y nodau llesiant ac yn cynnwys ymrwymiadau i ddilyn y ffyrdd o weithio er mwyn darparu cymunedau cryf gyda dyfodol disglair. Mae enghreifftiau'n cynnwys cydweithio, cydnabod y gall gyflawni mwy a darparu gwell gwasanaethau drwy weithio fel rhan o dîm, er enghraifft y Trydydd Sector, Cynghorau Tref a Chymuned a sefydliadau eraill. Mae cynnwys y boblogaeth mewn penderfyniadau yn ffordd allweddol o weithio drwy ymgysylltu â thrigolion a chwsmeriaid ar eu pen eu hunain neu'n fwyfwy aml, mewn partneriaeth. Mae hyn yn sail i ddull integredig lle defnyddir anghenion cwsmeriaid fel man cychwyn ar gyfer sut mae gwasanaethau'n cael eu darparu a'u cynllunio drwy weithio gyda phartneriaid. Enghraifft allweddol o weithgarwch yn y maes hwn yw ffocws y Cyngor, y gwasanaethau iechyd a'r sector gwirfoddol. Mae cymryd camau ataliol ac edrych i'r tymor hir yn ffyrdd pwysig o weithio ac yn sail i'r lluo o alwadau cystadleuol ar wasanaethau'r cyngor ac yn helpu i lywio llunio polisïau. Mae synergedd clir rhwng y Ddeddf hon a'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant y mae'r Cyngor a'i bartneriaid yn gweithio i'w gyflawni.

Mewn ymateb i'r heriau a gyflwynwyd gan yr hinsawdd bresennol, mae'r Cyngor wedi datblygu strategaeth ar gyfer newid trawsnewidiol o'r enw Ail-lunio Gwasanaethau. Gan gydnabod yr heriau ariannol digynsail sy'n wynebu'r Cyngor, mae'r strategaeth ragweithiol yn ceisio ail-lunio'r ffordd y mae'r Cyngor yn gweithio er mwyn lliniaru effaith toriadau a chynorthwyo i barhau i ddarparu gwasanaethau blaenoriaeth. Mae'r rhaglen Ail-lunio Gwasanaethau yn cynnwys gwaith sy'n torri ar draws holl adrannau'r Cyngor ac yn ceisio manteisio ar y synergedd rhwng adrannau a'r arbedion maint a gyflwynir drwy fynd i'r afael â materion yn gorfforaethol. Mae'r Cyngor hefyd yn parhau i gydnabod a harneisio ymhellach werth y cyfraniad y mae'n rhaid i'r sector Gwirfoddol a'r Cynghorau Tref a Chymuned ei chwarae, gyda phrosiectau pwrpasol ar waith i fynd ar drywydd y cyfleoedd hyn a'r partneriaid hyn yn cael eu cynrychioli ar fyrdau prosiectau allweddol ac yn ymwneud â gwneud penderfyniadau.

5. Cyfraniadau i'r Compact

Y Cyngor	Y Sector Gwirfoddol
Mae'r Cyngor yn cydnabod:	Mae'r sector gwirfoddol yn cydnabod:
<ul style="list-style-type: none"> • Amrywiaeth gweithgaredd gwirfoddol ym Mro Morgannwg; • Y cyfraniad i fywyd cymunedol ac iechyd a lles y gymuned gan wirfoddolwyr, a sefydliadau gwirfoddol a chymunedol; • Annibyniaeth sefydliadau gwirfoddol a chymunedol wrth bennu eu blaenoriaethau eu hunain a rheoli eu materion eu hunain; • Rolau eiriolaeth ac ymgyrchu y sector gwirfoddol ar ran y gymuned; • Bod y sector gwirfoddol yn cynnig gwasanaethau sy'n ategu'r rhai a ddarperir gan y Cyngor; • Bod gwirfoddoli yn digwydd yn ffurfiol ac yn anffurfiol er budd y gymuned ac mae'n ymrwymiad amser ac egni, a roddir am ddim; • Bod mudiadau gwirfoddol a chymunedol yn cynrychioli budd eu hetholwyr gan gynnwys y rhai hynny o grwpiau anoddach eu cyrraedd a grwpiau lleiafrifol; • Bod sefydliadau gwirfoddol a chymunedol wedi'u rhwymo gan eu dogfennau llywodraethu, ac yn atebol i'w haelodau a'r unigolion a'r cymunedau y maent yn gweithio gyda nhw. • Eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau statudol i'r sector gwirfoddol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfrifoldebau statudol y Cyngor; • Y fframwaith cyfreithiol ac ariannol y mae'r Cyngor yn gweithredu ynddo; • Y gofyniad i'r Cyngor roi cyfrif am gomisiynu / gwario arian cyhoeddus; • Yr angen i grwpiau unigol gael gweithdrefnau a strwythurau wedi'u diffinio'n glir i'w galluogi i gyflawni eu rhwymedigaethau a bod yn atebol; • Bydd y gefnogaeth honno i fudiadau gwirfoddol a chymunedol yn cael ei benderfynu ar sail blaenoriaethau, polisiau a gweithdrefnau a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn dilyn ymgyngoriad â'r sector; • Bod gan grwpiau gwirfoddol a chymunedol gyfrifoldeb i ddarparu gwasanaethau sy'n ymateb i anghenion a disgwyliadau newidiol pobl leol yn unol â blaenoriaethau cenedlaethol a lleol; • Bod gan grwpiau gwirfoddol a chymunedol gyfrifoldeb i gyrraedd targedau perfformiad mesuradwy, gwell a fforddiadwy yn gyson.

6. Cyflawni'r Compact

Ar gyfer pob un o bedair thema'r Compact, mae cyfres o amcanion wedi'u sefydlu ac ymrwymadau wedi'u gwneud gan y Cyngor a'r sector gwirfoddol ynghylch sut y bydd y rhain yn cael eu cyflawni.

i. Cyfathrebu, Ymgynghori a Chyfranogiad

Mae cyfathrebu effeithiol rhwng y Cyngor a'r sector gwirfoddol yn hanfodol er mwyn cyflawni canlyniadau cadarnhaol wrth weithio ar y cyd i gyflawni amcan y thema hon:

- Annog datblygu a chynnal amrywiaeth o fecanweithiau ar gyfer cyfathrebu effeithiol a thryloyw ar faterion sydd o ddiddordeb cyffredin.

Bydd y Cyngor yn:	Bydd y Sector Gwirfoddol yn:
<ul style="list-style-type: none"> • Cynnal ymrwymiad i Gydbwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol; • Darparu cyfleoedd i'r sector gwirfoddol a chymunedol gyfrannu at ddatblygu cynlluniau byrdymor a hirdymor; • Sefydlu ymgynghoriad cynnar ar faterion polisi sy'n effeithio'n uniongyrchol ar sefydliadau gwirfoddol a chymunedol a'r bobl y maent yn eu gwasanaethu; • Caniatáu digon o amser i'r sector gwirfoddol weithredu trefniadau ymgynghori gyda'u rhwydweithiau eu hunain a defnyddwyr gwasanaethau (o leiaf 8 wythnos, 12 wythnos lle bo hynny'n bosibl); • Adrodd canlyniadau ymgynghori i gyfranogwyr yn y broses o fewn yr amserlenni y cytunwyd arnynt; • Cysylltu â Gwasanaeth Gwirfoddol Morgannwg a chyrrff cynrychioladol priodol eraill i hwyluso ymgynghori; • Darparu cyfleoedd i'r sector gwirfoddol barhau i gymryd rhan mewn gweithredu a gwerthuso polisiau; • Cynnal a datblygu sianeli cyfathrebu i roi gwybodaeth lawn i bartneriaid a rhanddeiliaid am faterion a datblygiadau parhaus. • Helpu partneriaid a rhanddeiliaid i ymgysylltu'n llawn drwy sicrhau cyfathrebu rheolaidd ac effeithiol am ddatblygiadau a newidiadau. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnal ymrwymiad cynhwysol i Gydbwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol; • Cymryd rhan yn y broses gynllunio cyn gynted â phosibl; • Gweithredu fel pont rhwng y Cyngor a sefydliadau neu unigolion sydd angen cymorth, ac wrth gynorthwyo i nodi meysydd angen heb eu diwallu; • Cymryd rhan mewn ymgynghoriad yn benodol â'r sefydliadau hynny a ariennir gan y Cyngor ac i arwain y gwaith o gynrychioli buddiannau grwpiau penodol; • Cynrychioli barn y sector yn gywir wrth gyflwyno sylwadau i'r Cyngor neu gymryd rhan mewn ymgynghoriad; • Sicrhau bod y wybodaeth a gyflwynir i'r Cyngor yn gywir ac yn deillio o ymchwil diduedd a gwrthrychol; • Cadw at ddeddfwriaeth a chanllawiau sy'n effeithio ar waith cynrychioladol ac ymgyrchu; • Cefnogi datblygiad mentrau o fewn y sector sy'n mynd i'r afael â'r angen a nodwyd.

ii. Partneriaeth

Mae'r Compact yn diffinio 'Partneriaeth' fel cydweithio tuag at gyfres gyffredin o nodau, yn seiliedig ar gydraddoldeb o ran perchnogaeth, gwneud penderfyniadau a chydabod cyfraniad unigryw pob parti. Mae'r Cyngor a'r sector Gwirfoddol wedi ymrwymo i waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a byddant yn cyfrannu at ei waith a chyflawni ei dargedau perfformiad. Cydnabyddir bod partneriaeth gyfartal ac effeithiol yn dod â manteision a chyfrifoldebau i bawb sy'n gysylltiedig er mwyn cyflawni amcanion y thema hon:

- Annog arferion da o ran cyfranogi, ymgynghori a gwneud penderfyniadau;
- Cynyddu rôl Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg wrth gynnal a datblygu'r rhyngwyneb rhwng y Cyngor a sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus a phreifat ym Mro Morgannwg
- Annog datblygu mecanweithiau priodol ar gyfer adolygu gwasanaethau statudol a gwirfoddol ynghyd â chyfleoedd i gymryd rhan mewn rhaglenni adolygu yn unol â blaenoriaethau cenedlaethol a lleol.

Bydd y Cyngor yn:	Bydd y Sector Gwirfoddol yn:
<ul style="list-style-type: none"> • Hyrwyddo dull corfforaethol o weithio mewn partneriaeth â'r sector gwirfoddol sy'n adeiladu ar y systemau presennol; • Dynodi swyddogion a enwir i gymryd cyfrifoldeb am faterion sy'n ymwneud â'r sector gwirfoddol; • Annog deialog gyda'r Sector Gwirfoddol ynghylch amcanion hirdymor, drwy ddatblygu gwahanol fecanweithiau, megis fforymau a gweithgorau; • Cynnwys sefydliadau gwirfoddol a chymunedol perthnasol i archwilio effaith newidiadau polisi arfaethedig, cyn ymgynghori'n ffurfiol; • Gweithio gyda'r sector gwirfoddol a chymunedol i ddatblygu partneriaethau er mwyn cyrraedd grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol yn y gymuned; • Galluogi cyfranogiad effeithiol yn y sector gwirfoddol mewn Cynllunio Cymunedol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hyrwyddo gwerth gweithio mewn partneriaeth â'r Cyngor wrth ddatblygu gweithgarwch gwirfoddol yn y gymuned; • Cyfrannu at ddatblygu trefniadau ar gyfer gweithio mewn partneriaeth â'r Cyngor; • Bod yn rhagweithiol wrth hysbysu'r Cyngor o unrhyw ddatblygiadau yn y sector gwirfoddol sy'n berthnasol i lunio polisi a strategaeth; • Helpu'r Cyngor i ddatblygu partneriaethau ac ymestyn rhwydweithiau gwybodaeth er mwyn cyrraedd grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol yn y gymuned; • Gweithio gyda'r Cyngor i archwilio ffyrdd newydd o fynd i'r afael â darparu gwasanaethau i ddiwallu anghenion penodol defnyddwyr gwasanaeth. • Cymryd rhan weithredol yn y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a chyfrannu at gyflawni camau gweithredu a thargedau perfformiad.

iii. Cyllid ac Adnoddau

Drwy gydweithio, mae'r sector gwirfoddol a'r Cyngor yn cydnabod bod capasiti i gael gafael ar adnoddau ychwanegol a gwneud defnydd mwy creadigol o adnoddau, sy'n gynyddol bwysig mewn cyfnod o gyllid sy'n lleihau a galw cynyddol gymhleth ar wasanaethau.

Mae gan y thema hon yr amcan:

- Datblygu a chynnal mecanweithiau ar gyfer gwneud y defnydd gorau o'r cyllid a'r adnoddau sydd ar gael ar gyfer y sector gwirfoddol a'r Cyngor drwy weithio'n dryloyw ac yn greadigol gyda'i gilydd ac eraill

Bydd y Cyngor yn:	Bydd y Sector Gwirfoddol yn:
<ul style="list-style-type: none"> • Cyhoeddi / cyfathrebu'n eang, gwybodaeth glir am y cymorth grant sydd ar gael, bwriadau comisiynu, a gweithdrefnau cyllid, cymhwysedd a cheisiadau eraill; • Sicrhau cysondeb rhwng cyfundrefnau ariannu; • Sicrhau bod gweithdrefnau gweinyddu ac asesu ar gyfer rhaglenni ariannu a chontract yn dryloyw ac yn wrthrychol; • Hyrwyddo cytundebau ffurfiol y gellir eu gwerthuso trwy dargedau, amcanion a dangosyddion perfformiad; • Hysbysu canlyniadau cymorth grant a cheisiadau eraill am gyllid o fewn amserlen y cytunwyd arni; • Monitro trefniadau cyllid i hyrwyddo cynllunio hirdymor effeithiol; • Mabwysiadu polisiâu a gweithdrefnau ar gyfer rheolaeth sefydliadol effeithiol ac effeithlon, gan gynnwys rhoi rhybudd priodol ynghylch unrhyw ddadfuddsoddi arfaethedig a strategaethau ymadael ategol; • Mabwysiadu gweithdrefnau systemau ariannol sy'n briodol i lefel cymorth grant neu drefniadau cyllido eraill; • Defnyddio mecanweithiau cynllunio effeithiol a systemau monitro i werthuso perfformiad yn erbyn targedau. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mabwysiadu polisiâu a gweithdrefnau ar gyfer rheolaeth sefydliadol effeithiol ac effeithlon; • Mabwysiadu gweithdrefnau a systemau gwybodaeth rheolaeth ariannol sy'n briodol i lefel cymorth grant neu drefniadau cyllido eraill; • Defnyddio mecanweithiau cynllunio effeithiol a systemau monitro i werthuso perfformiad yn erbyn targedau; • Sicrhau cytundebau â'r Cyngor cyn gwneud cais am grantiau allanol â therfyn amser, os oes angen parhau â chyllid ar gyfer y prosiectau gan y Cyngor; • Gweithio o fewn fframwaith y cytunwyd arno ar gyfer cymorth grant a cheisiadau neu gontractau cyllido eraill; • Mabwysiadu polisiâu i sicrhau cyfle cyfartal ym mhob agwedd ar ei waith; • Dangos effeithiolrwydd ei waith e.e. drwy weithredu systemau sicrwydd ansawdd priodol; • Cydnabod cefnogaeth y Cyngor yn gyhoeddus. • Hyrwyddo'r defnydd o arian y Cyngor i "ysgogi" adnoddau ychwanegol o ffynonellau eraill.

iv. Gwirfoddoli

Mae mwyafrif y mudiadau gwirfoddol sy'n gweithredu ym Mro Morgannwg yn cynnwys gwirfoddolwyr yn ddyddiol, gan eu helpu i ddarparu llawer o wasanaethau amrywiol i gymunedau Bro Morgannwg. Mae gwirfoddoli'n ymrwymiad amser ac egni er budd cymdeithas a'r gymuned a gall fod ar sawl ffurf. Mae'n cael ei wneud yn rhydd a thrwy ddewis, heb ystyried enillion ariannol.

Mae gan y thema hon yr amcan:

- Annog gweithredu gwirfoddol a mentrau gwirfoddoli sy'n dangos potensial i ychwanegu gwerth at y gwasanaethau presennol a diwallu anghenion nas diwallwyd.

Bydd y Cyngor yn:	Bydd y Sector Gwirfoddol yn:
<ul style="list-style-type: none"> • Cydnabod gwerth economaidd a chymdeithasol mewnbwn gwirfoddolwyr i wasanaethau a bywyd cymunedau fel mynegiant pwysig o ddinasyddiaeth ac yn elfen hanfodol o ddemocratiaeth leol. • Cydnabod costau gwirfoddoli o fewn ei grantiau a'i strategaethau gwasanaeth; • Datblygu polisi gwirfoddoli corfforaethol i sicrhau cysondeb yn y trefniadau ar gyfer gweithio gyda gwirfoddolwyr a'u cynnwys; • Cydnabod rôl a phwysigrwydd cyngor a gwybodaeth annibynnol am wirfoddoli; • Codi proffil gwirfoddoli o fewn ardal Cyngor Bro Morgannwg ac ymhlith ei weithwyr. 	<ul style="list-style-type: none"> • Darparu gwybodaeth reolaidd am faint o weithgareddau gwirfoddoli a'u gwerth economaidd ym Mro Morgannwg; • Gweithredu egwyddorion arfer gorau wrth wirfoddoli, gan gynnwys ad-dalu treuliau y talwyd amdanynt; • Sicrhau bod gan fudiadau gwirfoddol bolisiau gwirfoddoli; • Hyrwyddo a darparu cyfleoedd gwirfoddoli i bob sector o'r gymuned; • Datblygu mentrau ar gyfer cydnabod a gwobrwyo cyfraniad gwirfoddolwyr; • Cynnwys ac ymgynghori â gwirfoddolwyr ar waith y mudiadau gwirfoddol; • Monitro cyfranogiad a phatrymau gwirfoddoli yn y Fro.

v. Cylch gorchwyl Cydbwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol

Mae Cydbwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol yn bwyllgor Cyngor Bro Morgannwg. Diben Cydbwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol yw hwyluso cydweithio rhwng y Cyngor, y sector gwirfoddol ac eraill. Ei gylch gorchwyl yw:

1. Cyfeirio, fel y bo'n briodol, adroddiadau ac argymhellion i Gabinet y Cyngor a Gweithredwyr Sefydliadau'r Sector Gwirfoddol.
2. Penodi Cadeirydd ac Is-gadeirydd o blith yr 8 aelod o'r Cyngor ac Is-gadeirydd anrhydeddus o blith y 7 cynrychiolydd o'r Sector Gwirfoddol.
3. Rhoi gwybod i'r Cyngor am anghenion, barn a phryderon y Sector Gwirfoddol.
4. Adrodd ar waith y sefydliadau hynny a ariennir drwy grant gan y Cyngor, naill ai'n llawn neu'n rhannol.
5. Gweithredu fel fforwm ymgynghorol lle gall y Sector Gwirfoddol a'r Cyngor, mewn partneriaeth, gyflwyno cynigion polisi i'w trafod a phenderfynu arnynt.
6. Hwyluso a hyrwyddo cydweithio rhwng y Cyngor a'r Sector Gwirfoddol.
7. Yn unol â'r darpariaethau statudol, dim ond aelodau'r Cyngor fydd â hawliau pleidleisio. Fodd bynnag, lle nad oes consensws, bydd hyn yn cael ei adrodd yn y cofnodion a'i gyflwyno gerbron y Cabinet cyn gwneud penderfyniad.
8. Adolygu'r Compact a'r Cynllun Gwaith Blynyddol cysylltiedig a monitro ac adrodd ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni'r camau gweithredu sydd wedi'u cynnwys yn y Compact a'r Cynllun.
9. Ystyried adroddiadau'r Cabinet a Phwyllgorau eraill y Cyngor sy'n cael ystyriaeth ac effaith ar y Sector Gwirfoddol.

Mae'r pwyllgor yn cynnwys cynrychiolaeth gyfrannol o'r Cyngor a chynrychiolwyr y sector gwirfoddol sy'n cael eu hethol gan aelodau Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg a sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus.

Mae'n cyfarfod yn rheolaidd ar y dyddiadau a gyhoeddir ac mae'r aelodaeth yn cael ei hadolygu'n rheolaidd. Mae Cadeirydd y pwyllgor yn Aelod Etholedig Cyngor Bro Morgannwg.

Yn ymarferol, mae Cydbwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol yn cymryd cyfrifoldeb am gytuno ar fframwaith strategol drwy:

- Egluro disgwyliadau'r Cyngor a'r sector gwirfoddol ym Mro

Morgannwg;

- Adnabod nodau a blaenoriaethau ar y cyd yn ddigon manwl i lywio polisi;
- Pennu'r agweddau hynny ar y berthynas sy'n gofyn am ddull partneriaeth.

vi. Monitro ac Adolygu'r Compact

Mae'r Compact yn cael ei adolygu a'i ddiweddarau'n llawn bob pedair blynedd neu'n gynt os cytunir bod angen gwneud hynny. Bydd Cydbwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol yn mesur cynnydd o ran cyflawni nodau'r Compact drwy osod ac adolygu camau gweithredu a gynhwysir mewn cynllun gwaith, a fydd yn cael ei adolygu'n ffurfiol yn flynyddol.

